

Oslo, dato 23. juni 2025

Samferdselsdepartementet

postmottak@sd.dep.no

MOT EN MER BÆREKRAFTIG TRANSPORT I REISELIVET

Natur og miljø bidrar sterkt til at Norge er et attraktivt reisemål. For at Norge skal få utviklet et mer bærekraftig reiseliv må transporten til og fra reisemålene bli mer bærekraftig. Vi ber om at statsbudsjettet for 2026 legger vekt på hensynet til en mer bærekraftig transport i reiselivet inngår i satsingen på samferdsel.

Utfordringer i norsk samferdsel med tanke på reiselivet

I Norge har vi flere togstrekninger som er i verdensklasse når det gjelder opplevelse av natur- og kulturopplevelser underveis. Men jernbanen har et potensial for å bli enda bedre og mer pålitelig. Mulighetene for utenlandske turister til å ankomme Norge med tog er ikke gode nok, noe som skyldes både dårlig baneinfrastruktur og manglende politisk vilje til å prioritere togforbindelsene over landegrensene. Vi har et godt utbygd tilbud på ekspressbuss, men det er betydelige mangler i kollektivtilbudet for buss på fylkes- og kommunenivå, spesielt i skoleferiene.

Mange turister kommer til Norge som passasjerer på store cruiseskip. Disse skaper betydelige klimagassutslipp og annen forurensning. Utenlandske turister kommer også med fly. Flytransport bidrar med betydelige klimagassutslipp, samtidig som det er gode muligheter for de som ankommer med fly til å benytte seg av miljøvennlige transportløsninger innad i Norge.

Utvikling av reiselivet i Norge

Norge er et attraktivt reisemål, og utsiktene for norsk reiselivsnæring er gode. De viktigste markedene for norske reisemål vil fortsatt være nærmarkedene som Sverige, Danmark, Tyskland, Nederland og Storbritannia, i tillegg til USA. Det er økt interesse fra Sør-Europa og Asia, spesielt fra Kina. Reiselivet fører med seg betydelige klimagassutslipp og andre utslipp gjennom transporten. For at transporten skal bli mer bærekraftig, bør transporten til og fra reisemålet foregå med minst mulig klimagassutslipp og andre utslipp til luft eller vann. Dette kan oppnås gjennom vektlegging av kortreiste turister, kollektive transportmidler med null klimagassutslipp og relativt lange reiseopphold.

Veksten i reiselivet må skje gjennom flere høyt betalingsvillige, miljø- kultur- og klimabevisste reisende. Dette målet må være utgangspunkt for en bedre målrettet utvikling av reiselivet og markedsføringen av Norge som reisemål slik at (a) Norges omdømme som bærekraftig destinasjon styrker både nasjonalt og internasjonalt og (b) inntektsstyre i retning av destinasjoner med sårbar økologi og svak økonomi.

Turister, både norske og utenlandske, er i økende grad opptatt av stillhet, renhet og ro, samtidig med å oppleve spektakulær natur og naturfenomen. Mens Norge svarer på mange av disse trendene, skaper også økt trykk på natur, kultur og på små destinasjoner. En økende «masseturisme på kjøll» truer også langs store deler av Kyst-Norge. Det er derfor nødvendig med en mer aktiv, målrettet satsing på bærekraftige reisemål i form av effektiv reisemålsledelse og ved utarbeidelsesstrategier for norske destinasjoner, kystregioner, nasjonalparker og Unesco-verdensarvsteder.

Det viktigste tiltaket for å styrke Norge som et bærekraftig reisemål er målrettede og sesongtilpassede markedsaktiviteter rettet inn mot betalingsvillige og klimabevisste segmenter som kan reise utenfor høysesongen. Dermed kan de bidra til å fylle opp ledig kapasitet i reiselivet. Tiltakene som foreslås, rettes både mot ferie- og fritidsturisme samt kurs-, møte-, konferansemarkedet og aktiviteter.

Hva gjelder store cruiseskip, kreves samtidig en nasjonal, bærekraftig strategi som innbefatter besøksbidrag basert på «føre var»- og «forurensar betaler»- prinsippene. En avgift må gjelde all internasjonal cruisetrafikk, men avgiftsnivået bør være høyere for de store cruiseskipene for å speile miljøperspektivet.

Hvordan fremme en mer bærekraftig transport i reiselivet?

Økt søkelys på helårsturisme og kvalitet i det samlede reiseproduktet er avgjørende for lønnsom vekst og helårs arbeidsplasser. Gjennom et grønt industriløft og grønne transportløsninger i form av tog og elektriske busser, kystbåter og ferger, og etter hvert elektriske fly, kan reiselivet være med å skape jobber, øke eksporten og bidra til å kutte klimagassutslipp.

For å bygge Norge som ledende bærekraftig reisemål må vi styrke tog- og busstilbudet. Tog er etterspurt i markedet, og Norge har noen av verdens vakreste togstrekninger, som Bergensbanen og Flåmsbana. For at tog skal ta markedsandeler og bidra til at reiselivsnæringens klimamål kommer innenfor rekkevidde, må det investeres i infrastruktur som gir større kapasitet, flere avganger og kortere reisetid for togtrafikken, både mellom Norge og utlandet og mellom de største byene i Norge. Vi forventer at Stortingets vedtak om å legge til grunn trafikkstart for direkte dagtog mellom Oslo og København senest innen 2026 og nattog mellom Oslo og København senest innen 2030 følges opp av regjeringen. Samtidig må tog- og busstrafikken koordineres etter grønne retningslinjer. Her kan Sveits' postbuss-nettverk være en grønn modell med sin bærekraftige distriktpolitiske strategi.

I tilknytning til togstrekningene og flere av de lange busstrekningene kan det tilbys stopp underveid for å få seg opplevelser. Flåmsbana er et eksempel vi har, men mange attraktive tilbud om opplevelser vil kunne utvikles som gjør at transportavstanden mellom reisemålene blir kortere.

Klimaendringer og nedbørsmengder forventes å påføre skader på sårbar infrastruktur, veier, stier, elver og i nasjonalparker og får innvirkning på populære og sårbare reisemønstre. Dette gjelder spesielt Vestlandet, som står for en høy andel av turismeinntektene for Norge. Reiselivet forsterker behovet for å sikre veier og jernbaner. Jernbanen sliter med dårlig punktlighet og regularitet, noe som i stor grad skyldes at utbyggingen av dobbeltspor på sentrale jernbanestrekninger ikke er fulgt opp, samt manglende vedlikehold over lang tid. Også for turistene er det viktig at tilliten til toget gjenreises, og det krever at vedlikehold og fornyelse av dagens jernbanenett prioriteres høyt.

Fergetrafikken, spesielt i form av utenlandsfergene, er viktig for turismen til Norge, spesielt fra Danmark, Nederland og Tyskland. I størrelsesorden 40 prosent av turismen fra Tyskland kommer til Norge med ferge, 44 prosent fra Nederland/Belgia og 36 prosent fra Danmark. Skipsfarten må få fortgang i arbeidet med å redusere klimagassutslippene og tilrettelegge for grønne løsninger både på skipene, i skipsledene og i havn. Dette krever betydelige investeringer hos både rederiene og havnene, noe som må tas hensyn til for å sikre at norske rederier kan konkurrere i forhold til utenlandske rederier.

Luftfarten er en sentral del av det norske reiselivsproduktet. Den er spesielt viktig for internasjonal turisme til Norge og for tilgjengelighet til reiselivsbedriftene i distriktene, spesielt i Nord-Norge og på Vestlandet. Overgang til bruk av null- eller lavutslippsteknologi må stimuleres. Tilgangen på bærekraftig biodrivstoff er begrenset, så det er viktig å utnytte mulighetene som ligger i å elektrifisere flyrutene på kortbanenettet.

For å bedre vår konkurranseevne og styrke inntjeningen i næringen må dette gjøres i tett samhandling mellom reiselivsbedriftene og deres organisasjoner (destinasjons- og landsdelsselskaper samt bransjeorganisasjonene), myndighetene og virkemiddelapparatet, samt i form av mer effektiv tverrdepartemental koordinasjon enn hva tilfellet er i dag.

Norsk Reiseliv

Per-Arne Tuftin
direktør

Naturvernforbundet

Truls Gulowsen
leder

Kopi:

Nærings- og fiskeridepartementet
postmottak@nfd.dep.no

Klima- og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no